

Jaan Nikker, ES7GZ Silent Key

26. veebruarist ei kosta enam raadioetris Jaani morsevõtme klõbinat. Kutsungit ES7GZ edastav võti on igaveseks vaikinud. Silent Key, vaikinud võti.

ES7GZ is SK (Silent Key) – selline kurb sõnum levis neil päevil tuhandete Jaani hobikaaslaste - raadioamatööride seas. Jaani tunti ja teati üle merede ja ookeanide kõigil mandritel. Tähekombinatsioon SK tähendab raadioamatööride keeles veel ka side lõppu. 73! de ES7GZ SK – kõike head soovides, Jaan Nikker, side lõpp – nii võiks eelpoolset tõlkida kõigile arusaadavamas keeles.

Raplamaa inimestest teavad paljud Jaani küll kauaaegse ajalehete Ühistöö ja Nädaline ajakirjaniku ja toimetajana, kuid veel suurem osa, mitmed tuhanded, teab Jaani kui aktiivset raadioamatööri. Koos nende tuhandetega on nüüd leinas ka Raplamaa raadioamatööride 24-liikmeline pere.

„Raadiopisiku“ sai Jaan külge juba Kilingi-Nõmme

koolipoiss olles. Esimene lähem kokkupuude raadioamatöörismiga tekkis tal aga Tartu Ülikoolis õpingute aegu. 1958. a lõpetas ta ülikoolis toimivate huviringide raames raadiotelegrafistide kursused. Kursuste lõpetamise järel sai Jaan kuulaja (st ei tohtinud veel minna eetrisse) kutsungi UR2-22794. 1958. a asus värske diplomeeritud ajakirjanik juhutama Märjamaal ilmuva ajalehe Kolhoosi Tõde kirja-deosakonda. Märjamaal algas ka tema aktiivsem tegevus raadioamatöörina. Märjamaad võibki pidada „pisikukoldeks“, kust raadioamatöörism hakkas levima kogu Raplamaale.

Lühikeseks jäänud Märjamaa perioodi järel kolis Jaan Raplasse, kus asus ametisse tollase rajoonilehe Ühistöö toimetuses. Raplale jäi Jaan truuks kuni pensionile jäämiseni, mis tõi kaasa elukoha muutuse: Suure-Jaanis oli juba mõnda aega oodanud hoollitsevat kätt abikaasa Heljule tagastatud maja ja maalilise järve kaldale rajatud aed.

Minu esimene tutvus Jaaniga algas koolipoisina 1967. a, kui minust sai vastavatud raadioamatööride ringi liige. Viimane hakkas tegutsema Raplas, tollal nn vene koolimajas. Algul oli ringis huvilisi

palju, ligi paarkümmend. Juhendamas käis õhtuti Jaan. Kui aga selgus, et esmalt tuleb igal raadioamatööriks pürgijal selgeks saada morse ja et vastav oskus ei saabu mitte üleöö, hakkas seltskond tasapisi hõrenema. Kevadeks oli meid järel neli.

Ringi kasutada oli üsnagi võimas sõjaväeraadiojaam. Viimane täitis pool tuba. Sellega saime ka esimesed eetrikogemused. Raadiojaam oli loomulikult „organite“ hoolsa valve all. Korra saabusid meid kontrollima isegi ootamatud külalised, kes täpselt, sellesse meiesuguseid jöngermanne ei pühendatud. Et aga mõne aparadi küljes oli silt „Vnimanije protivnik podshlushivajet!“ (tähelepanu, vaenlane kuulab!), see tegi poisikestele asja vaid põnevamaks. Järgmisel sügisel ringi kahjuks uuesti enam ei avatud, põhjust ei tea siiani. Ehk Jaan teadis, aga temalt see küsimata jäigi...

1969-1970 õpetas Jaan Kehtnas, tollases parteikooli majas (parteilt saadi vaid ruumid) morset ja raadioasjandust grupile huvilistele. Viimastest sai hiljem 3 kutsungit omavat amatööri.

Minu elutee viis mind aastateks Raplast eemale, samal ajal jätkas Jaan „pisiku“

levitamist. 26. septembril 1974 asutati ALMAVÜ tehnikaspordiklubi egiidi all Rapla raadiospordisektsioon. Jaan asus vastses sektsioonis läbi viima morse kursusi ja õpetama raadioasjandust. Kursustel osales 7 huvilist. Ja kõigist neist said hiljem kutsungitega raadioamatöörid! See oli vapustavalt hea tulemus ja eelkõige Jaani teene.

Tollasest Põhja Kõrgepingevõrkude Rapla Võrgurajoonist osales kursustel korraga 3 meest (Ülo Rosimannus, Mati Kuusemets, Mart Osmin). Nende kolleegid meenutavad siiani muigega, kuidas ühel hetkel hakkasid mehed töö juures „piiksutama“. Lähed dispetšeri ruumi, selles aga kogu valves olev brigaad klõbistab jõudehetkel omavahel juttu ajada morse: iga mees ehitas omale paaril transistoril toonigeneraatori, mis siis võtmele vajutades tegi kas pika (kriips) või lühikese (punkt) piiksu.

Aastail 1994-1997 juhendas Jaan Kaitseliidu egiidi all toimivaid noorkotkastest raadiohuvilisi Alus asuvas Kaitseliidu majas. Lõpptulemuseks oli taas 3 uue kutsungiga raadioamatööride sünd.

Kuid ega siis raadioamatööril ainult „piiksutamise“ ära ela. Olid ju veel ajad, kus poelettidelt sobivaid aparate võtta polnud. Kasutati kas ümberehitatud mahakantud sõjaväetehnikat või siis ehitasid eriti „kõvad“ mehed oma raadioaparaadid algusest peale ise valmis. Jaan oli ka siin kõva tegija. Vaid asjatundja oskab hinnata seda kolossaalset vaeva ja aega, mis kulub isehitajal, nullist alates, ühe sideks kõlbuliku raadiojaama ehitamisele ja selleks vajalike detailide hankimisele. Ja mis kõige hämmastavam – amatöörside aparatuur ületas tihti võimekuselt tööstuslikult toodetavad analoogid.

Ka võtsid just raadioamatöörid esimestena kasutusele uusi sidemeetodeid, ajal, kui isegi militaristide käsutuses polnud veel vastavaid tehnoloogiaid. Ajal, kui sõjaväel oli probleeme saamaks raadiosidet

mõnesaja kilomeetri raadiuses, pidasid amatöörid oma märksa kompaktsemate ja energiasäästlikumate aparatuuridega sidet üle kontinentide.

1967. a valmis Jaanil esimene algusest peale enda meisterdatud raadiojaam. Ehitas ta selle Leningradi kolleegi UA1FA väljatöötatud skeemi järgi. 1978. a aga valmis Jaanil teine, täiuslikum raadiojaam. Seekord oli lahenduse aluseks Moskva raadioamatööri UW3DI konstruktsioon. 1978. aastaks oli Jaan saavutanud lühilainetel peaaegu kõik võimaliku.

Kuid elu pakub alati midagi uut. Jaanil algas nüüd ultralühilaine ajastu. Valmisid transverterid (muundurid), mis võimaldasid juba olemasolevate lühilaine raadiojaamadega asuda eetrit vallutama ka oluliselt kõrgematel laineladadel ja jõuda välja isegi sentimeeterlaineteni. Jaan oli üks esimesi, kes vallutas 23 cm laineala. „Olen kui uuesti sündinud“ - see Jaani ütlemine on mulle mällu sööbinud ajast, kui ta asus „pommitama“ meteooore, otsima peegeldusi virmalistelt, üritama luua sidekanaleid udulooridelt. Noil aegadel sai Jaanist ka NSVL-i meistersportlane. Ta osales mitmes üleliidulises teadusprojektis, ühes neist õpiti tundma virmalistelt peegelduva raadiosignaali iseärasusi.

Alates aastast 1990, see on esimesest numbrist alates, toimetas Jaan Eesti Raadioamatööride Ühingu väljaannet ES-QTC. Seda kuni aastani 2001. Rida aastaid oli ta ka ühingu ajalootoimkonna esimees. Tema ettekanded ühingu konverentsidel olid alati väga põhjalikud ja faktitäpsed. Ta tegi kaastööd veel Soome ja tollase NLiidu raadioamatöörismi kajastavatele väljaannetele.

Jaan oli džentelmen, ütles isegi - aristokraat. Ma pole iialgi kuulnud teda vandumas, ropendamas ega ütlemas labasusi. Pole teda mitte kordagi kuulnud kellestki halvasti rääkimas. Kuigi Jaanil oluaks põhjust vahel ka viimaseks. Rapla inimesed ju mäletavad

veel, kuidas uusparteilased Jaani Ühistöö toimetaja kohalt kangutama asusid ja millega see kõik lõppes – kogu toimetust, kui üks mees, asus Jaani kaitsma. Raplakad mäletavad sedagi, kuidas „uusparteiline“ Ühistöö seejärel hingusele läks. Ei leidnud Jaani kõrvaldamine ka lugejate poolehoidu.

Tean, kui raskelt Jaan Raplast lahkumist üle elas. Kuigi raadioamatöörid oleksid kõik nagu üksiteisega läbi eetri seotud, on ilmselt veel mingid muud, meile senini tundmatud väljad, millistega inimesed samuti seotud. Seda välja olen Raplaga seoses tajunud kahel korral: kui Jaan kolis Raplast ära ja kui suri Andres Ehin. Jaani kolimise järel tundsin, et Rapla on millegi poolest jäänud oluliselt vaesemaks. Sama kordus Ehini lahkumisel.

Ajakirjaniku amet öeldakse olevat üks stressirohkemaid. Ilmselt see nii ongi, sest minulegi tuttav ülikooli ajakirjanikuna lõpetanud neiu vahetas tema sõnul selle hullumeelse ameti mõne aasta pärast märksa rahulikuma ministereiumiametniku oma vastu. Jaanil olid stressi vastu võitlemiseks omad meetodid, üks ja peamisi neist raadioamatöörism. Peale selle oli ta ka igal kevadel Kasari jõel „suurest näkkamisest“ osa saamas, armastas oma legendaarse külgorviga tsikliga kalaretkedel käia.

Tänu Jaani fotograafiaharustusele on meil nüüd palju pilte tema kaasaegsetest, viimaste hulgas ka paljudest raadioamatööridest ja nende tegemistest. Jaan oli ka hea abikaasa Heljule ning visadust ja töökuust õpetanud isa poeg Madisele.

Raplamaa raadioamatööril langetavad Jaani mälestuseks pea, avaldavad sügavat kaastunnet abikaasa Heljule ja poeg Madisele perega ning mälestavad Jaani koos kõigi nendega, kellele naeratas õnn tunda Jaan Nikkerit.

Raplamaa raadioamatööride nimel Meelis Allika, ES3KI

In memoriam JAAN NIKKER 19. X 1934 – 26. II 2014

Raske haigus viis mehe, kellel oli keerulistel taasiseseisvumisaastatel Raplamaa ajakirjandusloos täita oluline roll. Jaan Nikker tegi ajakirjanikuna siin oma elutöö.

1958. aastal, pärast Tartu ülikooli lõpetamist, suunati Nikker tööle Märjamaa rajooni ajalehe Kolhoosi Tõde toimetusse. 1962. aastal, rajoonide liitmise järel tuli uus suunamine, seekord Raplasse, ajalehe Ühistöö toimetusse, kus ta alustas tagasihoidlikult

kirjade osakonna juhataja kohalt ja kasvas kõiki lehetöö etappe läbides kolleegide poolt lugupeetud ning armastatud toimetusejuhiks - detsembrist 1986 kuni maini 1992 oli Jaan Nikker Ühistöö peatoimetaja.

Ta oli suhtlejana erakordselt soe ja sõbralik inimene. Samas tuleb just Nikkeri teeneks pidada, et Ühistööst sai keerulistel taasiseseisvumise aastatel üks avatumaid ja julgemaid rajoonilehti Eestis. Ometi vabastas Nikkeri

toimetaja kohalt rajoonilehe munitsipaliseerimise järel just pöördelisel ajal võimule tulnud eestimeelne seltskond. See kogemus oli kui painaja, mis jäi Jaani elu lõpuni saatma.

1992. aasta sügisest kuni Raplast Suure-Jaanis kolimiseni töötas Nikker ajalehes Nädaline – pani kokku Rapla linna ja valla lehekülgi, oli Rapla Teataja toimetaja, tegi korrektori tööd. Ainult korraks käis ta meie juurest ära,

siis, kui oli Kaitseliidu Rapla maleva sideülem.

Avaldame kaastunnet lahkunu abikaasale ja pojale ning hoiame helget mälestust heast kolleegist.

OÜ Nädaline ja Raplamaa Sõnumite toimetust

